

Krajský úřad Jihočeského kraje,
odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví
U zimního stadionu 1952/2
370 76 České Budějovice
ID datové schránky: kdib3rr

V Praze, 12. listopadu 2024

Připomínky k Žádosti o změnu integrovaného povolení výtopny Vráto

V reakci na zveřejněnou žádost o změnu integrovaného povolení pro zařízení ZEVO Vráto předkládáme připomínky zaměřené na zajištění udržitelného a efektivního provozu v souladu s ochranou životního prostředí, hierarchií nakládání s odpady a legislativními cíli České republiky. Navrhujeme úpravy podmínek provozu, monitoringu a logistiky k minimalizaci negativních dopadů projektu.

1) Návrh na úpravu podmínek pro přijímání odpadu v ZEVO Vráto

Pro zajištění udržitelnosti a vyšší míry recyklace je důležité, aby ZEVO Vráto přijímalo pouze směsný komunální odpad, který prošel důsledným tříděním. Tento krok by zajistil, že do zařízení budou vstupovat pouze nerecyklovatelné zbytky, čímž se předejde zbytečnému spalování cenných recyklovatelných materiálů (což by nebylo v souladu s hierarchií nakládání s odpady).

Provozovatel by měl zajistit, aby do ZEVO vstupoval pouze odpad, který prošel důsledným tříděním, a v maximální míře se tím oddělily recyklovatelné složky (např. bioodpad, papír, plasty, kovy, textil). Tento proces může probíhat například ve spolupráci s dodavatelem odpadu, kteří by předem zajišťovali oddělení recyklovatelných složek, nebo zřízením vlastního třídícího zařízení pro SKO, které by se nacházelo přímo v areálu ZEVO nebo v rámci jiné provozní jednotky. Třídění, které je zajištěno občany, je v současné době pro tento účel nedostatečné, viz rozbory směsného komunálního odpadu, které provádí každoročně MŽP¹ – podle nich bylo např. v roce 2022 recyklovatelných cca 42 % odpadu z SKO. Pokud tato podmínka splněna nebude, jedná se o konkurenci recyklace, která povede k neplnění cílů recyklace České republiky.

Doporučujeme každoročně sledovat úroveň recyklace v jednotlivých ORP, ze kterých bude do ZEVO Vráto dovážěn komunální odpad. ORP, stejně jako Jihočeský kraj a celá Česká republika, mají povinnost dosáhnout recyklačních cílů ve výši 55 % do roku 2025, 60 % do roku 2030 a 65 % do roku 2035. Pokud nebude těchto cílů dosaženo a

¹ https://www.mzp.cz/cz/prumerne_slozeni_sko

bude k energetickému využití v ZEVO Vráto přepravováno větší množství komunálního odpadu (KO), než je zákonem povolené maximum nerecyklovatelných složek, **navrhujeme do změny integrovaného povolení přidat podmínku** upravující množství přijatého odpadu. ZEVO Vráto by nemělo přijímat KO v takovém objemu, aby byly narušeny recyklační cíle v těchto lokalitách a stále zůstaly dostatečné zdroje pro recyklaci dle stanovených zákonných cílů.

Provozovatel může upravit smlouvy s dodavatelem odpadu tak, aby přijímal pouze směsný komunální odpad, který byl předem vytríděn na recyklovatelné a nerecyklovatelné složky. Tímto způsobem lze zajistit, že do ZEVO budou směřovat jen nerecyklovatelné zbytky, čímž se přispěje ke zvýšení míry recyklace a současně k efektivnějšímu využití kapacit ZEVO pro odpady, které již skutečně nelze jinak zpracovat.

2) Monitoring emisí bromovaných dioxinů:

Aby byla zajištěna plná kontrola emisí toxických látek, závěry o BAT pro spalovny odpadů stanovují požadavek na pravidelné monitorování emisí bromovaných dioxinů ve vyčištěných spalinách (dvakrát ročně). Jeho výsledky by měly být součástí veřejně dostupných informací. Naše připomínka týkající se zahrnutí vlivů těchto látek do hodnocení zdravotních vlivů nebyla v rámci procesu EIA vypořádána resp. se pro nedostatek znalostí neobjevila v nedostatcích ve znalostech o dopadu zařízení na životní prostředí. Přitom se jedná o látky, které jsou v současné době navrženy na seznam Stockholmské úmluvy do Annexu C.

3) Monitorování emisí rtuti

V současné době je pro ZEVO Vráto plánováno měření rtuti pouze jako jednorázové, což je v rozporu s požadavky nejlepších dostupných technik (BAT). BAT přitom v bodě 8 stanovuje, že kontinuální monitorování jednorázovým měřením pouze u zařízení spalujících odpady s prokázaným nízkým a stabilním obsahem rtuti, jako jsou monotoky s kontrolovaným složením. V případech, kdy se kontinuální měření neprovádí, stanoví BAT normu EN 13211, podle níž musí probíhat měření s minimální frekvencí jednou za šest měsíců. Bez kontinuálního měření nelze dostatečně zachytit potenciální výkyvy obsahu rtuti v odpadech, což představuje zvýšené riziko pro ovzduší a zdraví obyvatel v okolí zařízení.

Požadavek na dlouhodobý monitoring rtuti není jen technickým standardem, ale zásadním preventivním opatřením pro ochranu veřejného zdraví. Je proto důležité, aby změna integrovaného povolení zahrnovala povinnost kontinuálního měření rtuti, čímž by se zajistilo, že provoz ZEVO Vráto bude skutečně odpovídat požadavkům BAT a udržitelnému a bezpečnému provozu. EEB navrhuje², aby požadavek na jednorázové měření vycházel z minimálně ročního kontinuálního monitoring rtuti, na jehož základě bude vyhodnocena "stabilita emisí". Je nesmyslné tuto stabilitu emisí stavět na jednorázovém (krátkodobém) měření emisí, které jiné krátkodobé měření emisí povolí. Součástí EEB je rovněž nutnost opakování tohoto procesu v pětiletých cyklech – tzn. po dobu jednoho roku kontinuální monitoring a při stabilních emisích rtuti (vyhodnoceno po

² <https://meta.eeb.org/wp-content/uploads/2019/11/Waste-Incineration-BATC-2019-briefing.pdf>

1 roku kontinuálního měření) je teprve umožněno na dobu 4 let jednorázové měření emisí rtuť.

4) Polychlorované dibenzo-p-dioxiny a dibenzofurany (PCDD/F)

Emise PCDD/F jsou v žádosti navrženy k jednorázovému monitoringu, avšak BAT pro spalovny doporučuje, aby měření těchto toxických látek bylo dlouhodobé, protože PCDD/F mají vysoký kumulativní a toxický potenciál. Tato připomínka nebyla vypořádána v procesu EIA. Měření jednou za šest měsíců, jak vyžaduje BAT, nezajišťuje dlouhodobou ochranu lidského zdraví a životního prostředí. PCDD/F nekončí ale jen v ovzduší, čímž narážíme na bilanci, která má být pro tyto látky provedena (ve vstupech a výstupech). Výsledky této bilance by měly být rovněž k dispozici veřejnosti. Dále navrhuje, aby vzorkování (zbytků po čištění spalin a popela) probíhalo transparentně, což je v zájmu všech stran, což znamená, aby spolku Arnika, který se problematikou odpadů ze spaloven zabývá, byl umožněn paralelní samostatný odběr vzorků, které budou součástí plánované bilance.

5) Imisní monitoring

Doporučujeme rozšířit plán monitoringu o následující body, aby bylo zajištěno komplexnější sledování dopadů emisí ZEVO Vráto na okolní ovzduší:

- Zařazení PBDD/F (Polybromovaných dibenzodioxinů a dibenzofuranů): Stejně jako PCDD/F mají i PBDD/F významné toxické účinky, včetně perzistence a schopnosti bioakumulace, a mohou negativně ovlivňovat endokrinní systém. Bylo by proto vhodné do monitoringu zahrnout i PBDD/F, aby bylo možné komplexně posoudit přítomnost a dopady všech dioxinových látek v oblasti.
- Monitoring v referenční (nezatížené) lokalitě: Doplnění měření v referenční lokalitě, která není zatížena přímým vlivem emisí ZEVO, by umožnilo srovnat hodnoty a lépe posoudit skutečný dopad provozu na kvalitu ovzduší. To by poskytlo cenná data k odlišení příspěvku zařízení od běžného pozadí.
- Zařazení VOC a případně PFAS (PFAS – perfluoralkylované látky; VOC – těkavé organické látky): PFAS jsou perzistentní látky se schopností bioakumulace a jsou spojovány s řadou zdravotních rizik. VOC mohou mít toxické, dráždivé nebo karcinogenní účinky. Pravidelný monitoring těchto látek by zajistil důslednější přehled o vlivu ZEVO na kvalitu ovzduší a zdraví obyvatel v oblasti.
- Látky jako hexachlorbenzen, pentachlorbenzen či bromované dioxiny se navzdory existujícímu plánu imisního monitoringu a našim, jasně napsaným připomínkám v procesu EIA, v imisním monitoringu neobjevily.

Tyto doplňky by významně posílily kvalitu a přesnost imisního monitoringu a zajistily, že všechna a nikoli pouze část potenciálních rizik budou dostatečně sledována.

6) Využití železniční dopravy

V žádosti je třeba uvést plán na využití železnice pro přepravu odpadu. Cílem (podmínka v souhlasném stanovisku EIA) je přepravovat minimálně jednu třetinu veškerého odpadu do zařízení po železnici, což by mělo pomoci snížit zatížení silniční dopravy a její negativní dopady na místní obyvatelstvo a životní prostředí. Tato podmínka je v žádosti o integrované povolení zmírněna dovětkem „pokud bude ze strany původce

odpadu a technologickými možnostmi umožněno“, přičemž není jasné, zda se týká oné povinné třetiny nebo odpadu nad rámec této třetiny. Tzn. pokud nebude moci být třetina odpadů dopravována po železnici, tak dopravována být nemůže, jinak nebude splněna podmínka ve stanovisku EIA.

7) Podmínky pro výstavbu a provoz

Při výstavbě zařízení by mělo být zavedeno několik opatření pro ochranu životního prostředí a veřejného zdraví. To zahrnuje omezení prašnosti (např. kropení a čištění komunikací a staveništních plochách), dopravu sypkých materiálů v cisternách nebo zakrytých vozidlech a omezení stavebních činností na denní dobu (7:00–21:00). Tento požadavek by měl být zahrnut v žádosti jako závazná podmínka.

8) Transparentnost a zveřejňování výsledků monitoringu emisí (a imisí)

Provozovatel by měl průběžně zveřejňovat výsledky monitoringu emisí do ovzduší. Tyto informace by měly být veřejně přístupné například na internetových stránkách provozovatele nebo jinou vhodnou formou, aby byl zajištěn trvalý přístup veřejnosti k aktuálním údajům o kvalitě ovzduší a provozních emisích zařízení. To zajišťuje transparentnost a možnost kontroly ze strany veřejnosti. Navrhujeme zveřejňovat i výsledky imisního monitoringu.

Závěr

Žádost o změnu integrovaného povolení pro zařízení ZEVO Vráto představuje významný krok směrem k energetickému využití odpadu. Schválení této změny může přinést výrazné snížení skládkování a zvýšení podílu energie získané z druhotných zdrojů. Aby však bylo dosaženo skutečně udržitelného provozu v souladu s principy hierarchie nakládání s odpady, je nutné zajistit, že zařízení bude přijímat pouze směsný komunální odpad po důkladném třídění, čímž se minimalizuje spalování recyklovatelných složek. Dále je nezbytné rozšířit a zpřesnit plán monitoringu emisí, včetně kontinuálního měření rtuti a sledování bromovaných dioxinů, jehož výsledky by měly být veřejně přístupné. Pro efektivní snižování dopadů dopravy na okolí by měla být zajištěna přeprava minimálně jedné třetiny odpadu po železnici, jak bylo požadováno v procesu EIA. Během výstavby a provozu zařízení musí být aplikována opatření k ochraně veřejného zdraví, například omezení prašnosti, hluku a vibrací. Bez splnění těchto podmínek nebude žádost považována za přijatelnou, protože by vedla k plýtvání cennými surovinami a nikoli k jejich ochraně, čímž by narušila základní principy udržitelného odpadového hospodářství, přičemž nebude zajištěna ochrana životního prostředí a veřejného zdraví při plnění cílů odpadového hospodářství.

S pozdravem za Arniku – program Toxické látky a odpady

Arnika- program Toxické látky a odpady
 Seifertova 327/85, 130 00 Praha 3
GSM: (+420) 774 406 825
email: toxic@arnika.org
www.arnika.org, IČO: 709 478 05

RNDr. Jindřich Petrlík, programový vedoucí programu Toxické látky a odpady spolku Arnika
Ing. Nikola Jelínek, odbornice na toxické látky a odpady